

Методичний документ

eKidz.eu

Розділ 1

Методичні рекомендації до eKidz.eu

Вітаємо в родині eKidz! Ми щиро раді, що ви креативні й бажаєте навчати дітей читати та висловлювати свої думки, використовуючи сучасні методи, прийоми та засоби! Компанія eKidz радо допоможе вам у цьому!

Застосунок спрямовано на відпрацювання навички читання в учнів 1–4-х класів загальноосвітніх закладів середньої освіти. Зважаючи на те, що інформаційне суспільство XXI століття вимагає від дітей навичок свідомого, правильного, виразного та в міру швидкого читання не стільки з паперових носіїв, скільки з мультимедійних комплексів, у застосунку пропонується для сприймання цілісний медіапродукт зі звуковим, графічним, текстовим та відеорядом.

Сфера використання електронного додатка досить широка: самостійне читання здобувача початкової освіти в дозвіллевий час, читання вдома з дорослими, робота на уроці української мови та літературного читання в закладі загальної середньої освіти, використання в позакласній роботі з української мови та в позашкільній освіті і т. ін. Методичні рекомендації спрямовано педагогам для організації роботи із застосунком на уроках чи фрагментах уроків, присвячених роботі із дитячою книжкою в 1–4-х класах. Із ними слід ознайомитися також і всім дорослим, які допомагатимуть дитині працювати з додатком у позашкільних умовах.

Усі книги в застосунку мають тотожну структуру і складаються з таких елементів:

1. Текст у графічній формі.
2. Текст у аудіоформі.
3. Тестові завдання.
4. Словникова робота.
5. Творче завдання.

Тексти в книгах розташовані в порядку збільшеної складності матеріалу для читання та його обсягу, відповідно до вимог нормативних документів. Для формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати та творчо опрацьовувати літературний матеріал використано різні жанри художніх текстів (казки, оповідання, зокрема й наративні оповіді, нариси, та ін.), а також елементи науково-популярного та розмовного стилів. Тематично книги охоплюють широке коло інтересів здобувача початкової освіти: природні явища, екологічні проблеми, родина, дім, стосунки людей у родині, інтернаціональне спілкування, життя людей у інших країнах, різні види мистецтва, українські традиції і відомості про сьогодення та ін. Тематичний стрижень книг для різних років читання учня початкової школи становить життя родини eKidz, спілкування близнюків Лоли та Луки зі старшим братом Тімом та батьками.

У наведених до кожного твору тестових завданнях учням пропонуються запитання, що передбачають запам'ятовування персонажів, відтворення основного змісту, перевіряють запам'ятовування елементів фактичного змісту та ін.

Словникова робота додатково готує дітей до сприймання тексту, полегшує усвідомлення його змісту та ін. До словникової роботи в застосунку залучено не лише напрям збагачення словникового запасу (слова, значення яких може бути незнайоме учням), але й уточнення значення слів (тлумачення відтінків значення слів у низці синонімів слів, тлумачення слів у переносному значенні та ін.), активізації пасивного словникового запасу (складання власних висловлювань із запропонованими словами та словосполученнями).

У застосунку пропонуються різні способи тлумачення значення слова. Стрижневими є вербальне (словникове) тлумачення, використання в контексті та предметне зображення значення слова. У різних випадках до цих способів словникової роботи поєднуються такі способи: уявне малювання предмета, позначуваного словом; пояснення через синоніми та антоніми, через родові (загальний рід понять) чи видові поняття, напр.: *вермішель, ріжки, мушлі – це макаронні вироби та ін.*

У творчих завданнях, поданих до текстів, відображено систему роботи з розвитку мовлення, що полягає у сполученні різних видів мовленнєвої

діяльності учнів: читання–слухання–говоріння. Наявні завдання на відповіді на запитання за змістом прослуханого, уявне малювання, різні види переказування (докладне, вибіркоче, стисле, творче), складання власних висловлювань різних типів (розповідь, опис, міркування) та стилів (художній, науково-популярний).

Тексти в застосунку мають назви “книги” з огляду на мету реалізувати завдання роботи з дитячою книжкою – важливого напрямку навчання мови й літературного читання в початковій школі. Усі подані книги належать до типу “книга-твір” і містять 1 текст. В умовах істотного зниження інтересу учнів до читання відпрацювання навичок роботи з книгою є необхідним складником навчання читати. Зміст застосунку відповідає обом чинним типовим освітнім програмам, у ньому передбачено досягнення більшості очікуваних результатів навчання за змістовими лініями “Читаємо”, “Взаємодіємо усно”, “Досліджуємо медіа”. За іншими змістовими лініями результати навчання відображено частково, урахувавши чіткий акцент застосунку на навчанні читати та розвитку мовлення здобувачів початкової освіти.

Робота з дитячою книжкою має розпочинатися від періоду навчання грамоти і тривати упродовж опанування усього курсу української мови та літературного читання в початковій школі. У 1 класі на роботу з дитячою книжкою рекомендовано відводити 20 хвилин уроку української мови та читання щотижня або 1 раз на два тижні, у 2–4 класах – проводити 1 урок на 2 тижні. У застосунку наведено 45 творів для роботи з дитячою книжкою в 1–4-х класах і 8 книжок із текстами букварного типу для читання на уроках у першій частині букварного періоду в 1-му класі.

Зважаючи на мультимедійний спосіб подання текстів для сприймання здобувачами початкової освіти, радимо використовувати застосунок не на кожному уроці чи фрагменті уроку, спрямованих на роботу з дитячою книжкою, а через урок, сполучаючи читання книжок у застосунку з роботою учнів із паперовими виданнями. У такий спосіб навичка читання в учнів початкової школи буде відпрацьовуватися комплексно для різних видів подання інформації та з урахуванням переважного способу її сприймання в різних дітей. Методичний матеріал, наведений у цих рекомендаціях, визначає орієнтовні часові межі опрацювання книг, залишаючи педагогу та учню можливість гнучкого

варіювання. Автономія вчителя початкової школи надає можливості самостійного визначення частотності та способів роботи із застосунком. Кількість наведених книг та відсутність чітких меж між книгами для різних років навчання сприяє побудові індивідуальної траєкторії навчання читати для кожного учня початкових класів.

Тексти, розташовані на різних рівнях таким чином, щоб урізноманітнити роботу на уроці: читання і виконання завдань на уроці, початок читання на уроці, а завершення у позашкільних умовах. Тому на кожному рівні є тексти більшого обсягу: “Коло ріки”, “Поні”, “Козаки”, “Котигорошко” тощо. Роботу із застосунком варто розпочинати від другого тижня букварного періоду навчання грамоти, щоб ознайомити дітей із порядком роботи з додатком, його можливостями, попередньо зацікавити в читанні книжок у ньому. На цьому етапі на уроках української мови та читання можна працювати з першими вісьмома книгами в застосунку: “Мило”, “Лимон”, “У Лісі”, “Вінок”, “Тім”, “Коло ріки”, “Про музику”, “Смакота”. Термін “книга”, ужитий стосовно цих текстів букварного типу, дозволяє розпочинати підготовку до роботи з дитячою книжкою на наступних етапах через наявність малюнка “обкладинки”, назви книги, зазначення автора чи авторів, ілюстрацій та ін. Ці елементи слід обговорювати разом з учнями для пропедевтики подальшої роботи з дитячою книжкою на спеціально відведених фрагментах уроків другого етапу букварного періоду навчання грамоти та в післябукварний період.

Від другого етапу букварного періоду доцільно організувати роботу із застосунком на 20-хвилинних фрагментах уроків української мови та літературного читання, присвячених роботі з дитячою книжкою. Наявність у застосунку звукового супроводу та відеоряду допомагає забезпечувати усвідомленість читання навіть за не остаточно сформованої навички читання здобувачів початкової освіти в цей період. Методична структура опрацювання матеріалу в застосунку тотожна як для цих фрагментів, так і для цілих уроків у подальші роки навчання. Аналогічності послідовності дій із додатком рекомендуємо дотримуватися і під час індивідуальної роботи з ним у позашкільних умовах. У цьому разі роль педагога виконує дорослий, який допомагає дитині правильно організувати свою роботу.

Тексти, розташовані на різних рівнях таким чином, щоб урізноманітнити роботу на уроці: читання і виконання завдань на уроці, початок читання на уроці, а завершення у позашкільних умовах. Тому на кожному рівні є тексти більшого обсягу: “Коло ріки”, “Поні”, “Козаки”, “Котигорошко” тощо.

Структура роботи з дитячою книжкою в застосунку містить такі етапи:

1. Розглядання ілюстрації на уявній обкладинці. Читання назви книги. Прогнозування змісту книги.

На цьому етапі доцільно зосереджувати увагу дітей на потрібних елементах книги за допомогою запитань із використанням відповідних термінів, напр.: “Що зображено на обкладинці книги?”, “Прочитаймо її назву. Про що книга?” та ін. Слід стежити, щоб у відповідях дитина також уживала відповідні терміни.

2. Підготовча робота до сприймання тексту книги.

Підготовча робота має дві взаємопов'язані частини, які можуть використовуватися в будь-якому порядку і для дитини становлять єдину систему запитань: бесіда для підготовки дитини до сприймання змісту книги і словникова робота.

Мета підготовчої бесіди – підготувати дитину до сприймання тематики тексту, поглибити свідомість читання. Зміст підготовчої бесіди формує вчитель шляхом попереднього ознайомлення з текстом та формулювання запитань до його змісту. Обсяг цієї бесіди визначає педагог чи інший дорослий з огляду на легкість теми для учня чи ступінь ознайомлення з нею. Формулювати і розташовувати запитання в бесіді слід таким чином, щоб спонукати пригадати власний досвід чи враження, пробуджуючи в дитині цікавість до прочитання тексту. Не забувайте заохочувати та хвалити дитину на правильні й повні відповіді. Якщо дитина не відповідає на запитання, надавайте відповідь та обговорюйте її з учнем.

Словникова робота також організовується у вигляді бесіди, запитання якої передують підготовці до сприймання змісту чи слідує за нею. Розпочинати роботу зі словом варто із наведених у застосунку запитань, спонукаючи дитину самостійно розтлумачити слово або спрогнозувати його значення. Якщо дитина не відповідає, варто скористатися вербальним поясненням слова в застосунку, яке радимо читати педагогу або дорослому, хоча за колективної роботи в класі тлумачення слова може читати сильний учень з достатньо сформованою навичкою читання. За індивідуальної роботи із застосунком, завдання самостійно читати тлумачення слова можна давати учневі лише в тому випадку, коли в нього достатньо сформувалася якість свідомого читання.

Використання в контексті пропонується для автоматизації слова в мовленні за допомогою завдань побудувати власне висловлювання з виучуваним словом. Під час автоматизації в мовленні слід стежити, щоб діти використовували саме це слово (словосполучення), а не заміняли чи уникали його у власних висловлюваннях.

Предметне зображення значення слова використовується під час безпосередньої роботи з текстом книги завдяки відеоряду застосунку.

Наприклад, підготовча робота до книги «Орієнтування» може містити такі запитання:

- У містах зазвичай багато автомобілів і шумні дороги. На що слід дивитися, щоб правильно переходити дорогу?*
- Так, правильно, нам допомагають світлофори, знаки і мапи. Які знаки допомагають орієнтуватися в місті? Наведи приклад ситуації, коли ти скористався/лася знаками в місті.*
- А як ми орієнтуємося за містом?*
- Розумник/ця! А пригадай, які позначки є на мапі?*
- Чи ти вже користувався/лася ти компасом? Розкажи про це.*
- Отже, орієнтуватися і в місті і в лісі дуже важливо. І в кожного є своє улюблене місце. Саме про це книга «Орієнтування», однак для того, щоб гарно зрозуміти зміст, варто попрацювати зі словами.*
- Чи поясниш ти значення виразу «до вподоби»?*

- Так, ти мене вражаєш! Це значить «подобається», «викликає приємні емоції». Склади речення із цим виразом. Що тобі до вподоби?
- Пригадай з уроків «Я досліджую світ» що значить слово «мапа». Яке ще слово має таке ж значення?
- Так, маєш гарну пам'ять! Це слово «карта». А як ти поясниш слово «вежа»?
- Добре, вежа – це велика споруда зверху будівлі. Де ти бачив/ла вежу? Опиши її: яку форму вона має, який її колір, розмір тощо.
- Дуже добре! А чи чув/ла ти коли-небудь слово «халабуда»? Де саме?
- Халабуда – це побудова з гілок дерев, ковдр та інших знайдених матеріалів, схожа на хатинку.
- Чи бував/ла ти коли-небудь у халабуді?
- Чудово! А тепер давай послухаємо текст про орієнтування. Цікаво, що ж у ньому?

3. Прослуховування тексту книги фрагментами з візуальним спостереженням за текстом, що з'являється на екрані.

Застосунок пропонує учням, у яких навичка читання лише формується, гарну можливість сполучення різних каналів сприймання інформації. Учителю при цьому слід наголошувати, щоб діти не відволікалися від тексту, який з'являється на екрані, стежили за ним очима. Відповідно до сформованості навички читання можна при цьому надавати додаткове завдання промовляти текст пошепки.

Залежно від обсягу тексту та швидкості читання учнів текст не обов'язково слухати і читати у класі весь. Ефективним прийомом заохочення самостійного домашнього читання є зупинка в найцікавішому місці книги і подальша робота на уроці лише з прочитаною частиною тексту. Особливо актуальним такий підхід є для текстів значного обсягу для читання в 3–4-х класах.

4. Виконання тестових завдань

Після першого сприймання тексту книги слід провести первинну перевірку розуміння його змісту. Цю функцію в застосунку виконують тестові завдання. Для підвищення ефективності та результатів їх виконання доцільно сформулювати 3–4 запитання за змістом тексту і перевірити його усвідомлення,

а надалі переходити до роботи з тестом. Виконання тестових завдань у класі може організовуватися в різний спосіб: індивідуальне виконання кожною дитиною окремо і перевірка результатів; об'єднання учнів у групи по 3–4 особи і змагання між групами; колективне виконання тестових завдань у класі з обговоренням правильних відповідей.

Якщо текст читається в класі не весь, то виконання тестових завдань переноситься на час повного ознайомлення та опрацювання тексту, а перевірка сприймання прослуханого здійснюється за допомогою бесіди за змістом прочитаного.

В 1 класі читання тестових завдань здійснює дорослий, після букварного періоду - учень самостійно.

5. Читання тексту книги.

На цьому етапі слід практикувати різні форми та види читання тексту з екрану: колективне, у парах та самостійне; уголос, мовчки та пошепки і т.д. Текст або його частину варто перечитати декілька разів, працюючи над виразністю, правильністю, темпом читання.

6. Виконання творчих завдань.

Творчі завдання в додатку становлять систему, у якій поєднано різні види творчої мовленнєвої діяльності учнів. Безпосереднє читання завдань в 1 класі здійснює дорослий, після букварного періоду - учень. Після ознайомлення із завданням слід коротко нагадати учням або пригадати разом із ними вимоги до виконання такого виду вправ. Наприклад, у докладному переказі не можна упустити жодної дрібниці, у вибіркового – переказати лише ту частину тексту, яку вимагає завдання і більше нічого, стислий переказ має передавати лише основні події тексту і т.д. Складання власних текстів діалогічної форми потребує попередньої роботи над запитальною інтонацією та використанням кличної форми імен. Переказ казок у особах – додаткового обговорення позамовних

засобів виразності (поза, міміка, рухи) та ін. Урізноманітнити роботу з розвитку мовлення можна шляхом використання текстів однієї тематики різного обсягу (“Погода”, “Рибка”). Так, використовуючи текст на 1 рівні “Погода” можна запропонувати учням розширити речення за ілюстраціями, а потім порівняти їх з одноіменним текстом на 2 рівні.

Наведена структура опрацювання книг у застосунку є рекомендованою, адже урахування форми навчання, рівня мовленнєвого розвитку дитини та інших чинників має щоразу вирішальне значення для вибору вчителем або іншим дорослим методів та прийомів роботи з книгами.

Бажаємо легкого й цікавого читання вам і вашим учням!

Розділ 2

Книжки

Послідовність книг в додатку eKidz в 1 класі обумовлена принципом наступності вивчення літер дітьми в букварний період.

Книжна		Буква
Мило	.....	Л
Лимон	.....	Н
Ми у лісі	.....	С
Вінок	.....	В
Тім	.....	Т
Смакота	.....	Т
Коло ріки	.....	Р
Про музику	.....	З
Розміри	.....	Х
Знайомство	.....	Ш
Поні	.....	Ч
Світло	.....	Ц
Фрукти і кольори	.....	Я
Пірати	.....	Є
Читання	.....	Є
Забіг	.....	Ф

Транспорт	.....	ї
Козаки	.....	ї
Рибка	.....	Щ
Мої почуття	.....	Щ
Золотий лев	.....	Щ
Зухвала мишка	.....	Ф
Цифри	.....	апостроф
Обід	.....	апостроф
Де м'яч?	.....	апостроф

РІВЕНЬ *

Мило

Завдання:

Розкажи, яким милом ти користуєшся:
твердим чи рідким? Яке воно на вигляд?
Як пахне?

Лимон

Завдання:

Чи любиш ти лимони? Поясни, чому?

У лісі

Завдання:

Чи часто ти бачив/ла ти в лісі тварин?
Поясни, чому в лісі складно побачити
тварин?

Вінок

Завдання:

Розкажи все, що ти знаєш про український вінок? Звернися по допомогу дорослого.

Тім

Завдання:

У яких театрах ти був/ла? Розкажи, хто працює в театрі, що грають у театрах.

Смакота

Завдання:

Перекажи текст. Будь уважним, не пропусти жодної смакоти!

Коло ріки

Завдання:

Розкажи, що ти відчуваєш біля річки влітку. А восени?

Про музику

Завдання:

Уяви, що тобі потрібно намалювати музику. Розкажи, що ти зобразиш на малюнку?

РІВЕНЬ 1

Розміри

Завдання:

Який предмет у твоїй кімнаті є найбільшим? Опиши його: який він? Який предмет у твоїй кімнаті найменший? Опиши його: який він? Чи є в цих предметів щось подібне?

Знайомство

Завдання:

Пограйте разом! У парі з другом чи дорослим розіграйте знайомство. Не забувайте використовувати правильні звертання і виділяти голосом запитання та відповіді!

Словникова робота:

Гамбург Велике місто у Німеччині, знане своїм морським та річковим портами, великою кількістю зелених парків та музеїв. Гамбург розташований на берегах річки Ельба. Місто називають справжньою “перлиною” Німеччини.

- Де розташоване місто Гамбург?
- Чи був/ла ти в Гамбурзі?
- Чи хотів/ла би відвідати місто?
- Що саме ти відвідав/ла би насамперед?

Лесото Країна у високих горах Африки, яку називають «африканською Швейцарією» або «королівством у небесах». У Лесото дуже красиві гірські краєвиди. Одним із найцікавіших занять у Лесото є риболовля на гірських річках.

- Чи чув/ла ти про країну Лесото?
  - Уяви свою подорож до Лесото. Як би ти добрався/лася в гори?
  - Чи не було би тобі страшно на великій висоті?
-

Поні

Завдання:

Розкажи про свого домашнього улюбленця або тваринку, яку ти хочеш завести. Хто це: він чи вона? Який або яка на вигляд? Чим харчується? Де гуляє?

Словникова робота:

Похнюпити носа чи похнюпити голову

журитися, відчувати смуток або відчай, втрачати надію.

- Покажи, як ти розумієш “похнюпити носа”?
  - Чи вислів “похнюпити носа” означає саме це?
  - У якій ситуації ти можеш похнюпити носа?
-

Світло

Завдання:

Розкажи, що потрібно готувати завчасно, щоб не опинитися в темряві, коли немає світла.

Словникова робота:

Сутінки

Чстина доби між заходом сонця і настанням ночі, а також неповна темрява, що настає після заходу сонця чи перед світанком.

- Чи подобаються тобі сутінки?

- Чи був/ла ти коли-небудь у сутінках без світла?
- Уяви себе в такій ситуації. Якими були би твої дії?

Ліхтар Пристрій для освітлення, у якому джерелом світла може бути свічка чи лампа, захищені прозорим склом. Існують різні ліхтарі: великі ліхтарі для освітлення вулиць і маленькі ліхтарики, які носять у кишені. Ліхтарі можуть живитися від електричної мережі чи батарейок.

- Опиши вуличний ліхтар, який ти бачив/ла. Із яких частин він складається?
  - Від чого живиться вуличний ліхтар?
  - Чи знаєш ти, що в мобільному телефоні є ліхтарик? Як він умикається?
  - Від чого живиться ліхтарик у телефоні? У яких ситуаціях ти увімкнув би телефонний ліхтарик?
-

Фрукти і кольори

Завдання:

Які фрукти любиш ти? Розкажи, що ти про них знаєш. Де вони ростуть?

Коли дозрівають? Хто їх збирає? Які вони на смак?

Словникова робота:

Брунатний Кольору смаженої кави, шоколаду, каштановий, карий.

- Яким словом іще можна назвати коричневий колір?
  - Добери якомога більше слів до слова “брунатний”, наприклад, “брунатний олівець”.
-

Лолин дім

Завдання:

Опиши своє житло. Скільки в ньому кімнат? Як вони називаються? Хто доглядає за чистотою у вашому домі?

Словникова робота:

Куховарити   Готувати страви за допомогою вогню.

- Які слова “заховалися” в слові “куховарити”?
- Отже, яке його дослівне значення?
- Як ти вважаєш, зробити бутерброд – це куховарити? Поясни чому.

Мати клопіт   Мати складне заняття, неприємний обов’язок.

- Що означає вираз “мати клопіт”?
- У яких ситуаціях ти використав/ла би такі вирази: “брати на себе клопіт”, “не твій клопіт”, “завдавати клопоту”?
- Із чим ти нещодавно мав/ла клопіт?

РІВЕНЬ 2

Пірати

Завдання:

Пограйте разом! У парі з другом чи дорослим розподіліть ролі Лоли та Луки. Перекажіть їх розмову. Не забувайте правильно виділяти голосом запитання та пояснення!

Словникова робота:

Пірати Морські грабіжники, розбійники, що завойовували і грабували кораблі. У наш час піратом також називають людину, яка порушує авторські права когось.

- Чи подобаються тобі історії про піратів? Чим найбільше?
- Хто такі пірати?
- Яких відомих піратів ти знаєш?
- Як ти розумієш вирази “авторське право” та “піратська копія”? Звернися по допомогу дорослого.
- Чи можна робити піратські копії? Чому?

Скарб гроші, золото та срібло, коштовні камені, сховані в потаємному місці, найчастіше – закопані в землю. Від слова “скарб” утворилося слово “скарбниця” – місце для зберігання скарбів громади, її правителя та ін. Існують також вирази “природні скарби”, “культурні скарби”.

- Які історії ти знаєш про пошуки скарбів? Які скарби там описано?
  - Як ти уявляєш імператорську скарбницю? Опиши її.
  - Поясни, що означають вирази “природні скарби”, “культурні скарби”?
  - Які культурні скарби в українського народу?
-

Читання

Завдання:

Як ти вважаєш, навіщо людині вміти читати?
Поясни свою думку.

Забіг

Завдання:

Намалюй забіг Іри та Дена. Опиши свій малюнок. Яка дівчинка? Який хлопчик? Де вони? Що вони роблять? Які в них вирази обличчя? Що або хто ще є на малюнку?

Словникова робота:

Фанат Людина, яка сильно захоплюється кимось (артистом, спортсменом, спортивним клубом) або чимось (справою, хобі).

- Чи чув/ла ти слово “фанат”? Що воно означає?
- Чи є ти фанатом когось чи чогось?
- Поясни значення виразу “фанат свої справи”.

Фініш кінцева точка в забігах та інших змаганнях на швидкість, завершення змагань..

- Які ще спортивні змагання на швидкість, окрім забігу, ти знаєш?
- Як називають кінцеву точку цих змагань?
- Поясни значення виразу “фінішна пряма”. Звернися по допомогу дорослого.
- Утвори речення зі словами “фініш”, “фінішувати”.

Схиляти голову виявляти велику шану до когось або чогось, визнавати себе переможеним, високо оцінюючи і поважаючи суперника.

- Схили голову і поясни, чи означає це, що ти когось поважаєш? Чому?
  - Коли ми говоримо “схилию голову”, не опускаючи голови, що це означає?
  - Перед ким або чим ти справді схилиєш голову?
-

Транспорт

Завдання:

Розкажи, який транспорт ти любиш. Як часто ти на ньому їдиш? Куди ти на ньому їдиш? Із ким?

Козаки

Завдання:

Перекажи текст. Намагайся нічого не пропустити! Які почуття викликають у тебе козаки? Подумай, із яким виразом ти будеш переказувати текст?

Словникова робота:

Чуб

Назва зачіски в козаків: голена голова з одним пасмом довгого волосся на маківці, що звисає вуха чи на лоба козаків.

- Чи бачив ти козака із зачіскою чубом? Де саме?
- Поясни, чому козацький чуб називають оселедцем? Як він виглядає?

Шаровари

Вишита сорочка. Для українців вишиванка – символ здоров'я та краси, щасливої долі. Крім того, вишиванка – це ще й оберег.

- Опиши козацькі шаровари. Які вони?
- Подумай, чи зручні шаровари? Для чого?
- Обираючи шаровари для себе, який колір ти би обрав/ла?

Вишиванка Вишита сорочка. Для українців вишиванка – символ здоров'я та краси, щасливої долі. Крім того, вишиванка – це ще й оберег.

- Чи знав ти, що слово “вишиванка” можна наголошувати на другий або на третій склад? І обидва наголоси правильні! Який тобі більше подобається?
- Коли ти і твої рідні вдягають вишиванки?
- Які кольори поєднані у твоїй вишиванці?
- Що означає вишиванка для українців?
- Що ти відчуваєш, коли на тобі вишиванка?

Гопак Старовинний український танець, що став національним. Гопак називають також бойовим танцем, удари в якому здійснюються ногами.

- Чи бачив/ла ти, як танцюють гопак?
- Які рухи в цьому танці ти знаєш?
- Чому гопак називають бойовим танцем?
- Чи можеш ти танцювати гопак?

РІВЕНЬ 3

Золота рибка

Завдання:

Подумай і продовжи слова рибалки «Не золота тобі треба було бажати, а...». Що потрібно було бажати жінці? Поясни, чому ти так вважаєш?

Словникова робота:

Каблучка

Прикраса на палець у вигляді кільця із цінних або звичайних матеріалів. Існують такі види каблучок, як обручка, перстень та ін

Намисто

Прикраса з округлих намистин, нанизаних на одну нитку, яку жінки носять на шиї. Намистини роблять із дорогих природних матеріалів: коралів, бурштину, перлів. Здавна намисто для українських жінок – оберіг, захист від злих духів і недобрих людей.

- Чи знаєш ти, для чого використовують каблучки й намисто?
- А які на вигляд корали, бурштин і перли?
- Уяви, що ти вирішив/ла подарувати мамі чи сестрі каблучку і намисто на день народження. Опиши, ти їх купиш чи робиш власноруч, із якого матеріалу будуть ці прикраси, які на вигляд?

Луска

Тверді пластинки, які щільно прилягають одна до одної, покриваючи тіло рибини чи тварини і створюючи захисний покрив. Луска риб може мати різний розмір, але існують і риби без луски.

- Для чого рибі луска?
- Чи бачив/ла ти рибу із великою лускою? Яка її назва?
- Дізнайся, які риби не мають луски. Звернися по допомогу до дорослого.

Волосся стало дибки

Стан, коли людина раптом відчуває сильний страх чи здивування.

- Поясни значення виразу “волосся стало дибки”.
- У якій ситуації у тебе волосся може стати дибки? Уяви і опиши її.

Мої почуття

Завдання:

Перекажи текст. Намагайся передавати голосом почуття, про які говориш. Доповнюй розповідь рухами, про які говориш.

Словникова робота:

Почуття Ставлення людини до різних подій у її житті. Почуття можуть бути приємні і неприємні. Щастя, задоволення, радість – приємні почуття. Злість, сум, сором, страх – неприємні почуття.

- Як ти розумієш слово “почуття”?
- Які почуття ти відчуваєш щодня, а які – зрідка?
- Наведи приклади приємних і неприємних почуттів.
- У якій ситуації ти можеш розізлитися по-справжньому?
- Як ти відчуваєш родинне тепло? опиши свої почуття при цьому.

Золотий лев

Завдання:

Уяви, що ти лев із казки. Перекажи текст від себе. Пам’ятай, що потрібно передавати голосом і почуття лева!

Словникова робота:

Полювати Шукати та ловити диких звірів, птахів і риб.

- Яке значення має слово “полювати”?
- Як ти вважаєш, чи пов’язано воно зі словом “поле”?
- Яким тваринам необхідно полювати?

Зухвала мишка

Завдання:

Подумай і поясни, чому Мімі потрапила в неприємну ситуацію?

Цифри

Завдання:

Склади подібний текст, у якому цифри будуть порівнюватися з предметами навколо тебе.

Словникова робота:

Фламінго

Великий птах рожевого чи червоного кольору з великим дзьобом, довгою вигнутою шиєю й довгими ногами, що мешкає в теплих країнах біля водойм. В Україні цих птахів можна побачити лише в зоопарках.

- Чи бачив ти фламінго?
- Опиши вигляд фламінго. Який він?
- Де мешкають фламінго?

Де м'яч?

Завдання:

Придумай і розкажи, що собаки і Лео будуть робити далі.

Словникова робота:

Похилий вік

Вік людини, більший за 60–65 років. У людей похилого віку є своє свято – Міжнародний день осіб похилого віку, що відзначається 1 жовтня. У цей день світ вшановує їх за прожиті роки, усе зроблене, набуту мудрість. Вираз “похилий вік” вживається і щодо тварин і означає зазвичай вік понад 10 років.

- Чи знаєш ти, яке свято у світі 1 жовтня?
- Чи є серед твоїх рідних люди похилого віку? Хто це? Скільки їм років?
- Як ти вважаєш, чи потрібно вітати їх із цим святом?
- Чи є у вашій родині тварини похилого віку? Скільки їм років?

Імовірний

Думка, у яку вірять, яка здається можливою. Слово утворене від застарілого “іму” (у сучасній мові означає “маю”) та “віра”. Схожі вирази з тим же значенням: “я думаю”, “можливо”, “мені здається”.

- Чи розумієш ти слово “імовірно”? Які слова позначають те ж саме?
  - Із яких слів утворилося слово “імовірно”?
  - Продовжи речення: Кіт облизується, імовірно, ...
  - За цим зразком склади власне речення.
-

Обід

Завдання:

Розкажи, як обідають у вас у родині. Хто готує страви? Хто накриває на стіл? Чи збирається за столом уся сім'я? Чим ви всі любляете ласувати? Хто прибирає зі столу і миє посуд? Яка твоя допомога сім'ї?

Словникова робота:

Йога

Фізичні вправи родом із Індії, під час яких людина має думати про себе, про гарні речі навколо, відчувати свою єдність зі світом. Заняття йоги допомагають покращити тіло та настрій людини.

- Чи чув/ла ти про йогу? Від кого?
- Що означає слово “йога”?
- Чи хотів/ла би ти відвідувати заняття з йоги? Для чого?

Запашний

Такий, що має приємний запах, духмяний, ароматний, пахучий. Протилежне значення мають слова “сморідний” та “смердючий”. Зверніть увагу! Запах може бути запашним або сморідним, а аромат – лише запашним.

- Пригадай, коли ти відчував/ла запашний аромат? Що це було?
  - Які слова схожі за значенням до слова “запашний”?
  - Які слова мають протилежне значення?
  - Який приклад запашного аромату ти можеш навести? Де ти його відчував/ла?
-

РІВЕНЬ 4

День матері

Завдання:

Пригадай, чи щороку ти вітаєш маму з Днем матері? Доведи, що це потрібно робити. Сформулюй твердження, добери докази і зроби висновок.

Словникова робота:

День матері Свято, у яке вшановують матерів, висловлюють їм свою любов і повагу. В Україні День матері святкують у другу неділю травня, тому кожного року цей день припадає на різне число.

- У який день свято матері в Україні?
- Як ти дізнався про свято матері?
- Чи вітаєш ти маму із цим святом? Розкажи, як саме?

Пензель Прилад для нанесення фарби чи клею, що складається з палички, залізного тримача та жмутка волосинок, закріплених у ньому. Найкращими вважаються пензлики, зроблені із білячих волосинок або волосинок із хутра інших тварин, хоча існує багато видів пензлів із штучних матеріалів.

- Як ти розумієш слово “пензель”?
- Маленькі пензлі називають пензлики. Скільки пензликів у тебе вдома?
- Пригадай, що означає словосполучення «штучний матеріал». Які штучні матеріали ти знаєш?
- Поцікався в дорослих, із чого зроблені твої пензлики?
- Уяви білочку з пухнастим хвостиком і поряд із нею пензлик. Чи схожі хвостик білочки і пензлик?

Дощ

Завдання:

Розкажи, як ти граєш із друзями надворі. Як ви збираєтесь? Що робите в сонячну погоду? Які забавки знаходите в дощ?

Словникова робота:

Канал

Рів у землі або труба для вільного протікання води. Канали – не природне явище, їх роблять люди для того, щоб вода була у всіх куточках країни. В Україні є шість великих каналів. П'ять із них ідуть від річки Дніпро, яка має найдовшу течію в Україні, а один – від річки Сіверський Донець на Сході України. Слово “канал” у сучасній мові має також значення простору для зберігання й обміну певним змістом, контентом: телеканал, радіоканал, інтернет-канал та ін.

- Яке значення у слова “канал”?
- Так, телеканал та інтернет-канал – це інформаційні канали.
- А якщо канал у землі або на землі, то який це канал? Для чого він?
- Для чого будують водні канали?
- Скільки великих водних каналів в Україні? Із яких річок вони беруть початок?
- Чи робив/ла ти коли-небудь невеликі канали в землі? Для чого?
- Подумай, чи є якийсь зв'язок між значенням слова “канал” у сполученнях “водний канал” та “інформаційний канал”? Що в них подібне, а що – відмінне?

Кам'яний суп

Завдання:

Чи є в тебе улюблена страва? Із допомогою мами чи тата з'ясуй та розкажи рецепт її приготування.

Словникова робота:

Ласка Невеличка тварина, що має гнучке, довге тіло, невеликі з гострими кігтками лапки та трохи роздвоєний ніс. Ласка – спритний хижий звір, що харчується здебільшого польовими мишами, однак також любить полакувати домашніми птахами.

- Чи бачив ти коли-небудь ласку?
- Опиши, як ти її уявляєш? Яке в неї тіло, хутро, мордочка?
- Чим харчується ласка?

Локшина Продукт, що готується з пшеничного або рисового борошна, замішаного на воді, нарізаного тонкими довгими смужками. Надалі локшину відварюють у підсоленій воді й заправляють маслом, сметаною, соусом тощо. У локшини багато «родичів»: вермішель, макарони, спагеті, ріжки, мушлі тощо. Усі разом вони називаються «макаронні вироби». У Італії, звідки вони родом, їх поділяють на цільні (вермішель) або трубчасті (макарони) вироби.

- Чи відоме тобі слово “локшина”? Яка вона?
- Яких “родичів” локшини ти знаєш? Чим вони відрізняються?
- Як їх можна назвати всі разом?
- Чи готують локшину або суп із локшиною в тебе вдома? Чи подобаються тобі ці страви?

Мистецтво

Завдання:

Дізнайся більше про відомі твори мистецтва, згадані в тексті: картина “Мона Ліза”, статуя Давида, опера “Чарівна флейта”, п’єса “Ромео та Джульєтта”, фільм “Володар перснів”, Ейфелева вежа, книга “Маленький принц”.

Словникова робота:

Мистецтво Творча діяльність людини, у якій навколишній світ і життя людей відображають за допомогою слів, музичних звуків, кольорів, предметів, рухів тощо. Види мистецтв: образотворче, музика, література, хореографія, театр, архітектура, кіно та ін. Картина, статуя, пісня, танець, малюнок, фото – твори мистецтва.

- Пригадай, що називають мистецтвом?
- Які види мистецтв ти знаєш? Наведи приклади творів мистецтва.
- Чи відома тобі картина “Мона Ліза”? Хто її автор?
- Чи бачив ти відому статую Давида? Де вона знаходить і кого зображає?
- Чи відвідував ти оперу? Які враження вона викликає в тебе?
- Які твори в мистецтва архітектури?
- Які споруди є найбільш відомими у світі?

Орієнтування

Завдання:

Намалюй і опиши своє улюблене місце.
Це твоя кімната чи місце на свіжому повітрі? Яке воно на вигляд зовні?
Ізсередины? Чи комфортно тобі там?

Словникова робота:

Мапа Це пласке зображення частини поверхні планети або зоряного неба з позначенням певних об'єктів чи явищ на ній.

- Пригадай, що значить слово «мапа». Яке ще слово має таке ж значення?
- Чи мають ці слова відмінності в значенні?
- Як часто ти користуєшся мапою? У яких випадках?

Вежа Це висока вузька споруда, що має висоту значно більшу за ширину і будується окремо або як складова частина фортеці, палацу, церкви. Схоже значення мають слова «башта», «вишка».

- Чи бачив/ла ти вежу? Де саме?
- Опиши її: яку форму вона мала, який її колір, розмір тощо.
- Які слова мають подібне значення?

Халабуда Убога оселя, намет із гілок дерев, соломи, ковдр та інших підручних матеріалів, схожа на хатинку. Під час розваг улітку дітлахи збирають халабуди, грають там, ховаються від дощу тощо. Халабуду ще називають «намет», «курінь» та ін.

- Чи чув/ла ти коли-небудь слово «халабуда»? Де саме?
- Чи будував/ла або бував/ла ти коли-небудь у халабуді?
- Із чого будують халабуду?
- Які ще слова на позначення халабуди ти чув/ла?

РІВЕНЬ 5

Великодній Кролик

Завдання:

Стисло перекажи текст і продовжи оповідь, уявивши, що надалі кролик пристрибав до тебе. Кому він роздасть ще десять яєць?

Словникова робота:

Великдень Найдавніше й найбільше християнське свято, день воскресіння Ісуса Христа. Інша назва свята – Пасха. Дата святкування щороку різна, бо залежить від фаз місяця і весняного рівнодення. На Великдень із першим променем сонця у церкві, надворі і в будинках людей лунає: «Христос воскрес!» – «Воістину воскрес!». Перед Пасхою люди печуть паски, фарбують і розписують яйця, готують різні смаколики. Зранку у святковий день святять усе це в церкві.

- Чи любиш ти Великдень? За що саме? Що відбувається у вашій родині в цей день?
- Які слова “заховалися” у слові “Великдень”? Що це означає?
- Подивися, із якої букви, великої чи малої, ми пишемо “Великдень”? Як ти вважаєш, чому?
- Які слова люди говорять один одному на Великдень?
- Чи допомагаєш ти готуватися до Пасхи? Як саме?

Писанка Пташине яйце, розписане за допомогою воску та різнокольорових фарб. Писанкарство – давня форма українського народного розпису, до якого наші предки закладали символи весни, сонця, повернення природи до життя, надії, любові, щастя. Окрім курячих для писанок використовували гусячі, качині й страусині яйця. Існують різні види писанок: крапанки, дряпанки, мальованки. На Великдень роблять також крашанки – варені яйця, пофарбовані в один колір, здебільшого – у червоний.

- Чи подобаються тобі писанки?
- Із чого їх роблять?
- Як роблять писанки? Які способи та знаєш?
- Чи робив/ла ти коли-небудь писанки чи крашанки?

Ланчбокс

Завдання:

Уяви бутерброд із оповідання і розкажи про свої почуття. Що ти відчув/ла, коли побачив/ла бутерброд? Коли понюхав/ла його? Чи взяв/ла би ти його до рук?

Словникова робота:

Ланчбокс Коробка для їжі, яку беруть із собою на роботу, до школи та ін. Ланчбокс виготовляють переважно з пластику, він має кришку, що щільно закриває коробку. Слово “ланчбокс” утворене з двох англійських слів: “lunch” (обід або другий сніданок) та “box” (коробка).

- Чи маєш ти власний ланчбокс?
- Подумай, це слово з української мови? А із якої, як ти вважаєш?
- Чи можеш ти виділити в слові “ланчбокс” два слова англійської мови? Які це слова? Чи знаєш ти їх значення?
- Вимов слово “ланчбокс” повільно. Скільки наголошених складів ти в ньому чуєш?
- Як ти вважаєш, чому в цьому слові два наголоси?

Смердіти Мати або виділяти неприємний запах, погано пахнути, воняти, тхнути. Протилежне значення має слово “пахнути”.

- Чи бачив/ла ти колись їжу, що зіпсувалася? Що це було? Як пахло?
- Який ще приклад смороду ти можеш навести? Де ти його відчував/ла?
- Які ще слова мають подібне значення до слова “смердіти”? Склади з ними речення.

Про кита

Завдання:

Пригадай, як Петро опинився всередині кита? Як знайшов вихід із ситуації? Які наслідки для кита мала ця історія? Перекажи текст стисло, за допомогою 3–4 речень.

Словникова робота:

Кит Величезна морська тварина, схожа на рибу, однак на відміну від риб, кити можуть перебувати під водою до 1 години, а потім виринають на поверхню, щоб вдихнути повітря. Розміри китів вражають: найбільший серед них синій кит довжиною з три шкільних автобуси і вагою понад 25 дорослих слонів! Усіх китів поділяють на вусатих і зубатих. Вусаті кити замість зубів мають китові вуса – кістяні пластинки на верхній щелепі тварини, які застосовуються для проціджування з води рослин, маленьких крабів, креветок та ін.

- Чи знаєш ти, що кит – це тварина, а не риба?
- Кит – найбільша тварина на планеті. Із чим або ким його можна порівняти?
- Чим харчується кит?
- Чому китів називають вусатими? Що значить “китовий вус”?

Том Соєр

Завдання:

Як ти вважаєш, чи правильно вчинив Том із фарбуванням паркану? Добери по 2–3 докази для підтвердження цього твердження та 2–3 докази для його спростування. Поміркуй і вислови свої думки щодо вчинку Тома в есе, використовуючи дібрані докази

Словникова робота:

Пустощі Вчинок заради розваги, веселощів, витівка або легковажний вчинок, вартий осуду

- Від якого слова утворене слово “пустувати”?
- Як це впливає на його значення?
- Як часто ти вдаєшся до пустощів?
- Які це пустощі: веселі витівки чи вчинки, варті осуду?

Трюк Складний цирковий номер або спритна витівка, хитрий несподіваний прийом, виверт.

- Чи бачив ти трюки в цирку? Хто їх робить?
- Як ти розумієш вислів “хитрий трюк”?
- Наведи приклад хитрого трюка.
- На які трюки здатен/на ти?

Що відбувається вночі?

Завдання:

Чи задумувався ти, скільки людей працюють уночі, щоб день твоєї родини розпочався звично? У яких частинах тексту розказано про роботу людей, важливу для твоєї сім'ї? Перекажи ці частини тексту.

Словникова робота:

Шпиталь Військова лікарня для лікування хворих і поранених, госпіталь. Під час воєнного стану всі лікарні стають шпиталями. В українській мові є похідне слово “ушпиталити” – відвезти у шпиталь.

- Чи відоме тобі слово “шпиталь”? Звідки?
- Чим шпиталь відрізняється від звичайної лікарні?
- Як ти розумієш слово “ушпиталити”? Склади з ним речення.

Преса Друковані та електронні видання масової інформації, що мають назву і виходять за певним розкладом із певною частотою. Преса існує у виданнях: газетах, журналах, дайджестах і т. ін.

- Що означає слово “преса”?
- Які ознаки мають видання масової інформації?
- Які види видань ти знаєш?
- Наведи приклади назв видань преси.

РІВЕНЬ 6

Блошиний ринок

Завдання:

Які почуття пережив Лука упродовж цієї історії? Уяви, що ти Лука і докладно перекажи текст від його особи. Особливу увагу приділяй почуттям Луки.

Словникова робота:

Блошиний ринок Місце, де люди продають старі речі, які їм більше не потрібні. Блошині ринки популярні в Європі та Америці. Свою назву такі ринки одержали від того, що в давнину продавці, які пропонували старі поношені речі, не дбали про їх чистоту, тому часто такий одяг кишів блохами. Інша назва – “барахолка” – походить від слова “барахло”, що позначає непотрібний мотлох.

- Пригадай, що значить слово «мапа». Яке ще слово має таке ж значення?
- Чи мають ці слова відмінності в значенні?
- Як часто ти користуєшся мапою? У яких випадках?

Знітитися Ніяковіти від чого-небудь, згинатися, зіщулюватися, скорчуватися. “Ніяковіти” і “знітився” мають у своїй основі слово “ні”: стати ніяким, зійти на “ні”. Подібне значення має вираз “зійти нанівець” – поступово зникати.

- Як ти вважаєш, від якого слова утворилося “ніяковіти”? Покажи, як це виглядає.
- А яким виразом можна замінити слово “знітитися”? Чи схожі ці слова за значенням?
- Які ще слова та вирази зі схожим значенням ти знаєш?

Виторг гроші, отримані від продажу чого-небудь.

- Що, на твою думку, означає слово “виторг”?
- Від якого слова воно утворилося?
- Чи продавав/ла ти що-небудь? Який був виторг?

Усе про дерева

Завдання:

Доведи, що зберігати дерева дуже важливо. Для добору доказів скористайся інформацією з тексту. У висновку повідом, що ти зробив/ла або збираєшся робити, щоб зберігати “зелені легені” нашої планети.

Словникова робота:

Зелені легені планети

Це ліси, які переробляють вуглекислий газ, на кисень, необхідний для дихання людини. Людина вдихає кисень, а видихає вуглекислий газ. Якщо дерев на планеті буде замало, ми не зможемо нормально дихати. Однак ліси постійно вирубують, і кількість дерев на планеті зменшується. 21 березня – Міжнародний день лісу.

- Пригадай, що роблять легені для організму людини?
- А як ти розумієш вислів “зелені легені планети”? Кого або що так називають?
- Чому ліси планети під загрозою?
- Чи знаєш ти, коли святкують Міжнародний день лісу?
- Що би ти зробив для лісу в це свято?

Домашній улюбленець

Завдання:

Намалюй свого домашнього улюбленця або тваринку, про яку ти мрієш. Опиши її. Хто вона? Який у неї розмір? Якого вона кольору? Які в неї очі? Як вона себе поводить?

Словникова робота:

Репортаж

Повідомлення, розповідь про певні події та явища, що публікуються в періодичній пресі або транслюються на телебаченні і в мережі Інтернет.

- Чи чів/ла ти слово “репортаж”? Що воно означає?
- Ти частіше читаєш, слухаєш чи переглядаєш репортажі? Де саме?
- Репортажі про що тебе зацікавляють найбільше?

Енциклопедія

Довідник, у якому зібрано основні відомості про все навколо, напр. “Енциклопедія сучасної України”, або з однієї теми, напр.: “Шевченківська енциклопедія”, “Автомобільна енциклопедія”. Енциклопедія складається з окремих статей, розміщених в алфавітному чи тематичному порядку, містить багато ілюстрацій. Існує вираз “ходяча енциклопедія” – жартівлива назва людини, обізнаної з усіх питань, яка завжди все може пояснити, навести факти тощо.

- Що означає слово “енциклопедія”?
- Із чого складається текст енциклопедії?
- Наведи приклади відомих тобі енциклопедій. За потреби звернися до дорослого.
- Спробуй пояснити вислів “ходяча енциклопедія”. Кого із твоїх знайомих чи родичів можна так назвати? Склади речення із цим виразом.

Принцеса Мія та принц-жаба

Завдання:

Розподіліть ролі Мії, жаби-принца і короля разом із друзями чи батьками і розіграйте казку в особах.

Словникова робота:

Огида Неприємне, неприязне почуття, близьке до нестерпності, яке виникає від погляду, доторку до когось, чогось. Коли відчуваємо огиду, часто говоримо “Фу” або “Яка гидота!”. Слова, які мають подібне значення: відраза, гидливість, бридота. Слова з протилежним значенням: “приваба”, “принада”.

- Пригадай, коли ти бачив/ла щось дуже неприємне, потворне?
- Що ти відчував/ла? Як називається це почуття?
- Які ще слова мають подібне значення?
- А у яких слів значення протилежне?
- Закінчи речення:

Огиду в мені викликає...

Особливу принаду для мене має...

Скульптор

Завдання:

Перекажи текст докладно. Будь уважним!
Намагайся не пропустити жодного перетворення та його причин.

Словникова робота:

Скульптура Вид зображувального мистецтва, створення об'ємних фігур із твердих матеріалів, переважно каменя або металу. Існують також скульптури із дерева та інших речовин. Виділяють два види скульптури: рельєф (статуя, статуєтка, погруддя та ін.) і круглу скульптуру (барельєф – рельєф на площині).

- Пригадай, який вид мистецтва називають скульптурою?
- Як називають митця, що працює в цьому виді мистецтва?
- Що він виготовляє? Які види скульптур ти знаєш?
- Якими матеріалами користується скульптор?
- Які скульптури ти бачив/ла на власні очі? Опиши їх.

РІВЕНЬ 7

Золота рибка

Завдання:

Чи любиш ти казку про золоту рибку? Уяви себе на місці рибалки, який витягнув золоту рибку. Які три бажання ти би загадав їй? Розкажи свою казку.

Інтернет

Завдання:

Склади наукове повідомлення для меншого друга “Інтернет і правила поведінки в ньому”. Намагайся використовувати й пояснювати терміни з тексту.

Словникова робота:

Пошукова система Онлайн-служба, що забезпечує пошук інформації за ключовими словами у великих всесвітніх базах даних. Існують відомі в усіх країнах пошукові системи Google, Opera та ін. В Україні також створено багато пошукових систем: Мета, Шукалка, Bigmir, Ukr.net та ін. Компанія iKidz розробила спеціальну пошукову систему для дітей – KidzSearch, у якій пропонуються аналог дитячого YouTube – KidzTube, дитяча соціальна мережа, енциклопедії, безкоштовні ігри і багато іншого.

- Що означає вираз “пошукова система”?
- Якими пошуковими системами користуєтесь ти і твої батьки?
- Чи знаєш ти українські пошукові системи? Які саме?
- Чи відвідував ти спеціальну пошукову систему для дітей – KidzSearch?

Булінг Агресивна і неприємна поведінка однієї дитини або групи дітей щодо іншої дитини. Публічні образи та приниження, псування особистих речей, коментарі з погрозами в соціальних мережах – прояви булінгу. Учителі, батьки і самі учні мають помічати найменші прояви булінгу та протидіяти йому. Дитина, яка зазнала цькування, не має відчувати провини, їй потрібно допомагати. В Україні діє Національна дитяча “гаряча лінія” для дітей, батьків, педагогів за номером 116111, де можна отримати психологічну підтримку і консультацію щодо дотримання прав дитини.

- Чи знаєш ти значення слова “булінг”? Як ти думаєш, це українське слово?
- Яке українське слово має подібне значення?
- Чи був/ла ти коли-небудь у ситуації булінгу?
- Чи знаєш ти, що потрібно робити і куди звертатися в разі булінгу?
- Спробуй пояснити вислів “ходяча енциклопедія”. Кого із твоїх знайомих чи родичів можна так назвати? Склади речення із цим виразом.

Кругообіг води в природі

Завдання:

Перекажи докладно частину тексту, де йдеться про експерименти дітей.
Продовжи розповідь, повідомивши, чи є в твоїй місцевості велика водойма і як часто у вас падають дощі? Зроби висновок.

Словникова робота:

Кругообіг води в природі   Перетворення води з одного стану в інший (лід–вода–пара) і переміщення її в природі. Сонце і вітер спричиняють випаровування води з поверхонь річок, озер, морів, океанів, ґрунту, листя рослин, тіл тварин. Якщо температура повітря вища від нуля градусів, то водяна пара вгорі охолоджується і перетворюється на дрібненькі краплинки води. З них утворюються дощові хмари. У хмарах краплинки зливаються. Вони стають важкими і падають у вигляді дощу.

- Пригадай, що є причиною випаровування води з поверхонь водойм, ґрунту, листя рослин та тіл тварин?
- Що відбувається з парою високо вгорі?
- Як вода повертається знову на землю?
- Як ти дізнався/лась про кругообіг води в природі?

Досліджувати   ретельно обстежувати кого-, що-небудь, уважно знайомитися із чимось для пізнання та з'ясування явищ, фактів та ін. Близьке значення мають слова "вивчати", "з'ясовувати". Часто дослідження здійснюються за допомогою практичних експериментів – створення штучних умов для вивчення явищ.

- Чи намагався/лась ти щось досліджувати? Що саме?
- Як ти це роби/ла?
- Чи брав/ла ти коли-небудь участь у експериментах? Яких саме?
- Чи сподобалося тобі бути дослідником/цею? Чим саме?

Приз для брехуна

Завдання:

Позмагайся з другом чи батьками: хто вигадає більше нісенітниць? Перекажи нісенітницю – переможницю змагань.

Словникова робота

Нісенітниця безглузда, нерозумна думка чи історія, вигадка, у якій немає смислу, яка не відповідає дійсності. Слово “нісенітниця” утворене від сполучення “ні се, ні те”. Нісенітниці придумують для розваг. Близькі за значенням до цього слова такі: абсурд, безглуздя, теревені, нонсенс та ін. Подібне значення має і слово “побрехенька”, однак воно позначає смішну історію, яка може бути реальною, придуману для розваги або повчання. Нісенітниці і побрехеньки відрізняються від брехні, бо їх складають не для обману, а для розваги чи повчання, без злого умислу.

- Як ти думаєш, від яких слів воно утворилося слово “нісенітниця”?
- Що воно означає?
- Пригадай, які слова мають близьке значення до слова “нісенітниця”?
- Як ти вважаєш, слова “нісенітниця”, “побрехенька” і “брехня” мають однакове значення? Поясни, чому?

Примхливий Такий, якому властиві несподівані, нічим не обґрунтовані бажання, свавільні вигадки, дивацтва, який вередує, капризує і йому важко догодити. Близьке значення мають слова: капризний, вередливий, вибагливий, балуваний.

- Як ти розумієш слова “примхливий”, “примха”?
- Які слова зі схожим значенням можеш дібрати?
- Хто в твоєму оточенні найбільш примхливий? У чому його/її примхи?

Ластовиння Руді цяточки на шкірі обличчя чи тілі, які з'являються в деяких людей переважно навесні, тому інша назва ластовиння – веснянки. Ластовиння захищає шкіру людей, вразливих до сонячних променів. У народі кажуть, що ластовиння з'являється в дітей, які беруть ластовенят до рук, і, щоб позбутися його, слід побачити навесні ластівку і сказати: «Ластівко! Візьми собі рябину, дай мені білину».

- Що ти знаєш про ластовиння?
- Для чого воно з'являється на шкірі обличчя людини?
- Як іще називають ластовиння? Чому?
- Чи знаєш ти якісь народні звичаї, пов'язані з ластовинням?

Мати рацію Мати слушні думки, бути правим у своїх здогадках.

- Чи відоме тобі слово “рація”? Що воно позначає?
- Якщо я скажу, що зараз ти маєш рацію, хоча в тебе в руках її немає, що це буде означати?
- Уяви, що тобі потрібно намалювати 2 малюнки: 1) я маю рацію (прилад); 2) я маю рацію (правий). Що би ти на них зобразив?

РІВЕНЬ 8

Діана Фоссі – друг горил

Завдання:

Докладно перекажи текст. Намагайся пригадати всі подробиці життя Діани Фоссі.

Словникова робота:

Джунглі

Великий, густий та часто непрохідний тропічний ліс, у якому є річки, водоспади, гори. Завдяки цьому джунглі полюбують тварини – від маленьких гризунів до великих слонів. Вони десятиліттями мешкають у джунглях цілими родами, майже не зустрічаючись із людьми. В Україні немає джунглів, тому це слово утворилося не в нашій мові, а прийшло до неї з індонезійської та англійської мов.

- Чи знаєш ти, що значить «джунглі»?
- Як ти думаєш, це українське слово? Поясни свою думку.
- Які умови існування в джунглях? Які тварини там мешкають?
- Чи легко людині в джунглях?

Горила

Найбільша людиноподібна мавпа, що має величезну силу і мешкає в африканських джунглях. Задні кінцівки горил набагато коротші від передніх, тому вони пересуваються спираючись на кулаки передніх кінцівок. Голова велика, з низьким лобом і великою нижньою щелепою. Волосся й шкіра у горил чорні, а в дорослих самців на спині з'являється поперечна срібляста смуга. Горили живуть невеликими групами, які очолює самець-ватажок. На горил активно полюють браконьєри.

- Чи бачив ти горилу? Де саме?
- Як виглядає горила? Опиши її.
- Де мешкають горили? Чи є в них родини?
- Як ти вважаєш, хто загрожує існуванню горил?

Браконьєр Людина, що незаконно полює на тварин і вбиває їх із метою наживи, а також краде природні ресурси держави. Через браконьєрів деякі види цінних тварин уже вимерли, і їх більше не існує на Землі, а багато тварин – на межі вимирання, напр.: сині кити, сайгаки, великі черепахи, слони, панди та ін.

- Хто такий браконьєр?
- Чому діяльність браконьєрів злочинна? Якої шкоди вони завдають природі?

Морозиво

Завдання:

Як ти вважаєш, чи можна їсти сніг? Чому? Вислови свою думку, добери кілька доказів та зроби висновок. Склади текст-міркування.

Словникова робота:

Кондитер

Майстер, який виготовляє солодкі смаколики: тістечка, пиріжки, круасани, печиво, торти, морозиво, креми і багато іншого. Слово «кондитер» походить від італійського слова «sandire», що означає «варити в цукрі». Існують спеціальні кондитерські кафе, у яких пропонують лише десерти.

- Чи знаєш ти, що робить кондитер і звідки пішла назва професії?
- Ти любиєш солодкі смаколики? Які саме?
- Де ти ними смакуєш?
- Чи робиш ти якісь кондитерські вироби власноруч?

Морозиво

Десерт, що виготовляється з молока, вершків, масла та цукру й заморожується перед уживанням. До молочного морозива часто додають фруктові сиропи, згущене молоко, горішки та багато іншого, – це наповнювачі. Крім морозива на молочній основі, існують плодово-ягідне та ароматичне (в основі – цукровий сироп) морозиво.

- Чи любиєш ти морозиво?
- Із чого готують морозиво? Що можна додавати до морозива?
- Які види морозива ти знаєш?
- Як називається твоє найулюбленіше морозиво?
- Опиши, що входить до його складу? Як воно виглядає?

Принц з осячими вухами

Завдання:

Пограйте разом! Розподіліть ролі принца, короля, фей і автора. Перекажіть казку в особах. Звертайте увагу на інтонацію, міміку та жести.

Словникова робота:

Спадкоємець Людина, яка має право на отримання спадку і одержує його. Слово утворене від двох слів: «спадок» і «йму» – стародавнє «маю», – тобто «маю спадок». Спадщина або спадок – це не лише кошти, предмети й нерухомість, але й права та обов'язки людини, що переходять до спадкоємців. Зазвичай діти є спадкоємцями своїх батьків без будь-яких умов. Для того, щоб спадкоємець отримав спадщину від інших людей, вони мають написати заповіт. Якщо спадкоємців немає, то спадщина переходить чужим людям.

- Що ти знаєш про спадок, спадщину?
- Із чого може складатися спадщина?
- Хто такий спадкоємець? Подумай, із яких слів утворене це слово?
- Чому для батьків важливо, щоб у них був спадкоємець?

Пихатий, зарозумілий, зухвалий Такий, якому притаманна надмірно висока думка про себе, зверхність, погорда, зарозумілість, зазнайство, зухвалість.

- Якщо людина дивиться на інших зверхньо і не поважає нікого, крім себе, яка вона? Добери якомога більше слів.
- Чи бачив/ла ти таких людей? Де саме і в якій ситуації?
- Чи бувають моменти, коли ти пихатий/а, зарозумілий/а, зухвалий/а?

Флейта Один із найдавніших музичних інструментів. У отвір флейти дмуть повітря, потік якого розсікається і проходить усередині стовбура. Прабатьком флейти називають звичайний свисток. У флейти багато різновидів і назв: сопілка, дудка, свиріль та ін.

- Чи бачив/ла ти флейту? На що схожий цей інструмент?
- Як на ньому грають?
- Які ще музичні інструменти, схожі на флейту, ти знаєш?

Уроки плавання

Завдання:

Розкажи, чого ти боїшся, але хочеш перемогти свій страх. Як ти плануєш це зробити?

Словникова робота:

Тренування

Удосконалення навичок, їх розвиток шляхом систематичного виконання певних вправ. Тренування найбільше використовуються у спорті – це фізичні тренування або тренування тіла. Існують також тренування пам'яті, уваги, волі та ін.

- Чи відвідуєш ти тренування? Які саме?
- Як ти вважаєш, навіщо вони потрібні?
- Які ще тренування, крім спортивних, ти знаєш? Наведи приклади.

Рятувальник

Людина, яка рятує інших. Рятувальник – це професія, хоча є і рятувальники з доброї волі. Професія рятувальника складна й героїчна, вона вимагає чітких дій у надзвичайних (небезпечних) ситуаціях, тому рятувальникам слід багато тренуватися і вправлятися. Для рятувальника на воді необхідно гарно плавати і знати основи порятунку й надання першої допомоги. Для рятувальника на пожежах потрібно не боятися вогню і знати, як поводити себе в палаючих будівлях та ін. У нашій країні працює Державна служба з надзвичайних ситуацій (ДСНС). У разі небезпеки людина має зателефонувати за номером 112, а далі оператори передаватимуть виклик на відповідні аварійно-рятувальні служби.

- Чи бачив/ла ти коли-небудь роботу рятувальників?
- Хто такий рятувальник? Від якого слова утворилося слово “рятувальник”? Що він робить?
- Чи багато потрібно знати і вміти рятувальнику?
- Що означає “надзвичайна ситуація”?
- Куди ти звернешся, якщо ти чи хтось поряд потребуватиме допомоги?

Чарівник країни Оз

Завдання:

Уяви, що ти – Доро. Перекажи казку від імені дівчинки докладно. Не забувай про інтонацію, міміку, жести!

Словникова робота:

Гоблін

Міфічна істота, що може знущатися з людей, а може допомагати їм. За віруваннями народів Німеччини та Англії, гобліни – маленькі сині або зелені чоловічки, що мешкають групами в лісах або в гірських печерах, але можуть пробиратися в людські житла. Вони стукають у горщики та сковорідки, стягують одяг зі сплячих людей, пересовують меблі, змушують собак вити та ін., тому гоблінів потрібно задобрювати. У сучасній культурі гобліни дуже популярні. Їх можна зустріти в творах Джона Толкіна (“Володар перснів”) та ін., коміксах MARVEL про Людину-павука, напр.: Зелений Гоблін, Хобгоблін, Демогоблін та ін..

- Хто такі гобліни? Як вони виглядають?
- Звідки ти дізнався/лася про гоблінів?
- Чи подобаються тобі ці істоти?
- У яких творах є гобліни? Які вони? Як їх звать?

Опудало

Подоба людської постаті з начиненого соломою старого одягу, яку ставлять за допомогою хрестовини в садках і на городах для відлякування птахів. Опудалом також називають знаряддя для тренування солдатів чи спортсменів, що замінює постать, тулуб людини.

- Чи розумієш ти слово “опудало”? Що воно означає?
- Із чого зазвичай робили опудало раніше?
- Для чого воно використовується?

РІВЕНЬ 9

Дванадцять місяців

Завдання:

Якої пори року ти попросив би у 12 місяців? опиши природу в цю пору року: які небо, сонце, повітря? Які дерева? Яка земля? У що вдягнені люди? За що ти любиш цю пору року? Склади текст-опис.

Словникова робота:

Заздрити Відчувати неприязнь, вороже ставлення до когось через його успіхи, вроду, статки, переваги над іншими. Заздрість або заздрощі можуть бути чорними, коли через них бажають, щоб у людини сталося щось погане і вона позбулася своїх переваг. Однак існує і біла заздрість, яка спонукає заздрісника самому ставати кращим, щоб стати рівним і мати такі ж успіхи.

- Як ти розумієш слово “заздрити”?
- Це гарна чи погана якість людини?
- Чи чув/ла ти, що заздрощі можуть бути білими і чорними? Як це?
- Чи відчував/ла ти коли-небудь заздрощі? Якими вони були?

Історія серфінгіста

Завдання:

Стисло перекажи історію життя Леона-серфінгіста (5–6 речень). Продовжи розповіддю про свої мрії щодо майбутньої професії чи заняття. Що ти хотів/ла би робити? Як ти цього досягнеш? Чи довго потрібно вчитися? Де ти будеш працювати?

Словникова робота:

Серфінг

Водний вид спорту, що зародився на Гаваях у минулому столітті. Серфінгіст має спіймати хвилю, що йде до берега, і проїхати на її гребені лежачи або стоячи на спеціальній пласкій дошці з невеликим гребінцем (кілем) знизу. До ноги серфінгіста дошка прив'язана за допомогою спеціальної мотузки, яка має назву "лиш". Нині серфінг популярний у всіх країнах світу, але найбільш розвинений у Каліфорнії (Америка). Серфінг – літній вид спорту, однак багато серфінгістів вважають, що катання на хвилях узимку більш комфортне, ніж улітку.

- Чи бачив ти заняття серфінгом? Де саме? Коли це було?
- Як ти вважаєш, це складно? Чи довго потрібно цього вчитися?
- Як виглядає серфінгіст? Що він обов'язково має?
- У яку пору року серфінгістів найбільше?
- Чи хотів би ти кататися на хвилях?

Гідрокостюм

Спеціальний костюм для розваг та роботи у великих водоймах. Дослівне тлумачення – "водний костюм". Гідрокостюм щільно покриває все тіло людини і має манжети на шиї та кінцівках або щільний капюшон. Гідрокостюми запобігають переохолодженню, захищають людину від можливих уражень на воді або під водою. Гідрокостюми використовують для дайвінгу (занурення під воду), серфінгу в холодну пору року та ін.

- Чи бачив ти гідрокостюм? Де і на кому?
- Як виглядає гідрокостюм?
- Як ти вважаєш, для чого існують гідрокостюми?
- Які два слова утворили слово "гідрокостюм"? Якого значення вони йому надали?
Скільки наголосів у цьому слові? Чому?
- Хто, на твою думку, використовує гідрокостюми постійно?

Кравець і ведмідь

Завдання:

Пограйте разом! Розподіліть ролі Павла і ведмедя з другом чи батьками.
Перекажіть у особах частину тексту, де Павло обдурює ведмедя.

Словникова робота:

Вихвалитися Слова, близькі за значенням, що позначають виставляти що-небудь напоказ, пишатися чим-небудь, хвалити самого себе, чванитися. Вони мають незначні відмінності в значенні: “хизуватися” пов’язано з дією – показувати предмет гордощів, “задирати носа” та ін., а “вихвалитися” – зі словами, мовленням людини.

- Чи близькі за значенням слова “вихвалитися” та “хизуватися”?
- Що вони позначають?
- Чи мають якісь відмінності у значенні?
- Покажи, як ти хизуєшся і як вихвалюєшся?

Обладунок бойове спорядження воїна в давнину. До обладунків належали залізний панцир або кольчуга для захисту тулуба; шолом чи кольчужний капюшон – для захисту голови; поножі та поручі – для захисту ніг і рук воїна. Сучасними обладунками військових є бронезилети.

- Чи чув/ла ти слово “обладунок”? Що воно означає?
- Із чого склалися обладунки лицаря? А княжого воїна?
- Які частини тіла воїна мали закривати обладунки?
- Яка заміна обладункам у сучасних солдат?
- Опишіть бронезилет сучасного воїна.

Принцеса

Завдання:

Перекажи частину тексту, у якій йдеться про те, що Лука знає свої права. Які свої права ти знаєш? Продовжи розповідь, розкажи значення кожного із них. За потреби звернися до дорослих.

Словникова робота:

Дражнитися Навмисне сердити, злити кого-небудь, викликати гнів у когось, дратувати, передражнювати когось.

Глузувати уїдливо насміхатися, висміювати когось або щось, кпинити, кепкувати.

- Чи розумієш ти слова “дражнитися” і “глузувати”? Що вони позначають?
- Чи є якась різниця в значенні цих слів? Яка саме?
- Які ще слова позначають те саме?
- Чи дражнили тебе коли-небудь?
- Чи хтось глузував із тебе?

Зроби мені ласку Вислів, за допомогою якого чемно просять про щось, позначає те саме, що й “будь ласка”, “будьте ласкаві”, “коли твоя ласка”.

- Як ти розумієш вислів “зроби мені ласку”?
- Чи вживаєш ти його? Як часто?
- Які ще вислови позначають те саме?
- Склади речення з кожним із них.

Тест на хоробрість

Завдання:

Розкажи, який тест на сміливість запропонував би пройти ти? Визнач, у чому він полягатиме? Що для нього потрібно? Де він буде проходити? Що ти будеш відчувати під час тесту? Чи можеш не пройти тест? За яких умов?

Словникова робота:

Перець чилі

Дуже гострий перець родом із Мексики та Південної Америки, червоний, тонкий, із видовженою формою, часто із закрученим кінчиком. “Чилі” перекладається як “червоний”. Він є дуже потужним засобом проти застуди та подібних захворювань, але чилі допомагає лише в малих дозах. Великі дози перцю небезпечні настільки, що обпалюють навіть шкіру рук, тому з такими овочами краще мати справу виключно в рукавичках. Найбільш небезпечний цей перець для рота та очей, тому потрібно бути дуже обережним під час готування їжі. Після готування слід ретельно вимити руки та всі поверхні холодною водою.

- Чи куштував ти коли-небудь чилі?
- Чи знаєш, який він на смак?
- У чому користь чилі?
- Яку небезпеку він має для людини?
- Як запобігти ураженню очей та рота чилі?